

הגדרת אילן וירק

"היבא מברכינן בפח"ע..." - מה מוגדר אילן ומה מוגדר ירק לעניין ברכות, כלאיים, ערלה וכיו"ב (פאפיה, פסיפורה, קני סוכר ועוד)?

(א) אילנות ושאר ירקות

בדרך כלל, הדבר ברור גם למי שאינו בקי בהלכה או בחכמת הצמחים (בוטניקה בלעז) מהו פרי עץ ומהו פרי אדמה. קו ברור מחלק בין ירקות לאילנות, במראה, באופן הזריעה, בזמן הגידול, ובמרקם העלים והענפים וגובהם, אולם קבוצת צמחים הנקראת "עשבונים רב שנתיים", טומנת כבר בשמם את הדילמה: מחד הם עשבים, אך מאידך הם חיים שש, שבע ולעיתים אף שמונה שנים ויותר. בצמחים אלה שהם גבוליים תבחן ההגדרה ההלכתית של עץ וירק. בנוסף עלינו לברר האם יש הגדרה אחידה לדיני ברכות, כלאיים, ערלה, בשמים וכיו, או לכל אחד מתחומי הלכה אלה הגדרה נפרדת להבחין בין עשב בשדך ולעץ פרי עושה פרי.

וזה החלי בעזרת חי צורי וגואלי.

(ב) אבחנה בין אילנות וירקות בגמ'

בגמ' דף מי ע"א: "היבא מברכינן בורא פרי העץ? היבא דכי שקלת ליה לפירי איתיה לגוואז והדר מפיק, אבל היבא דכי שקלת ליה לפירי ליתיה לגוואז דהדר מפיק, לא מברכינן עליה בורא פרי העץ אלא בורא פרי האדמה".

מובאת כאן הגדרה מדויקת וברורה לחילוק שבין ירק לפרי העץ.

ופירש הרא"ש (סימן כג'): "ובגמ' קאמר כל דבר שעושה פירות משנה לשנה נקרא עץ אבל כל דבר שצריך לזרעו בכל שנה נקרא פרי הארץ ועוד אומר סימן אחר בתוספתא (כלאיים פ"ג) כל שמוציא עליו מעיקרו עשב הוא ומברך עליו בפח"א וכל שמוציא עליו מענפיו אילן הוא ומברכין עליו בפח"ע".

ואכן בכל הדוגמאות דלעיל (פאפיה פסיפורה וקני סוכר) עומדים בשני הקריטריונים הללו להקרא עץ גם מוציאים שוב ושוב פירות מענפיהם ואינם כלים ואף אין עליהם יוצאים מהשורש אלא מהגזע והענפים (אמנם בקני סוכר הפרי יוצא ישירות משורש הרי הוא הקנה, אמנם אין הקנים עלים שהם מוקשים ושורדים שנים הרבה אלא הענפים הם הפרי עצמו וכמו בעץ הקינמון ואף אין צריך לנטועו בכל שנה הרי שאילן זה עומד ומכיל את שתי ההגדרות) ומה שתפוקתם נחלשת והם אינם שורדים עשרות שנים כדרך שאר עצים-המעם הוא משום דלאו בני מקומן נינהו, אבל בתנאי הגידול המקוריים ובכתי הגידול המכעיים שלהם, הם שורדים שנים הרבה, אי"כ לכאורה עצים הם להלכה, לענין ברכה, ערלה וכלאיים.

ובלחם המודות על הרא"ש הביא תשובת גאונים: "כל אילן דיבש בסיתוא וכלו גווייה וטרפיה לגמרי והדר פארי משרשיו מברכין עליו בפח"א. מור סימן רג, וכן נוהגים".

נראה שיש מחלוקת בין הרא"ש והגאונים בהגדרת הצמחים, דלרא"ש כל צמח ששורשיו

נשארם במהלך תרדמת החורף באדמה ואין צריך לשוב ולזורעו שהרי חזור וצומח מבטן האדמה ע"י גזע נסתר או פקעת כגון תות שדה שאין צריך לחזור ולזורעו אלא בימי החום שוב צומחים התותים במקום זריעתם הראשון, כי כך פירש את דברי הגמ' ליתיה לגווא, היינו אף אלו הפנימיים שבתוך האדמה ולכן צריך לחזור ולזורעו שנית, אך הגאונים פירשו את הגמ' שדווקא הגווא שניכר לעין בלח, ולכן בצמחים שאין ענפיהם שעל פני האדמה ניכרים, יש לברך עליהם בפה"א. וכ"כ במור:

"וסימן לידע איזהו פרי עץ או פרי האדמה כל אילן שעושה פירות משנה לשנה נקרא פרי העץ אבל כל דבר שאין שרשיו נשארים בארץ וצריכין לזורעו בכל שנה נקרא פה"א: הילכך היה אומר ה"ר יצחק תותין הגדלין בסנה וכיוצא בהן מברכין עליהן בפה"ע שמין אילן הם. וה"ר יוסף כתב שיש לברך עליהן בפה"א לפי שמצא בתשובת הגאונים כל אילן שיבש בסיתוא וכלו גזיזה ומרפיה לגמרי והדר פארי משרשיו מברכין עליו בפה"א וא"א הרא"ש ז"ל היה נוהג כדברי ר"י "

ולכן גם לעניין הבננה ששורשה נשאר בארץ וצומח גבעול שנקרא בפי האגרונומים גיזעול וכיוון שהוציא פרי, יוצא משורשו גיזעול אחר וכיון לדעת הרא"ש ברכתו העץ ולדעת הגאונים ברכתו אדמה אולם היות וגזעו רך כעלה אפשר שלדעת הרא"ש יקרא שעליו יוצאים משורשו וצ"ע.

ג) אחידות ההגדרה

ונראה שיש קשר של הא תליא בהא לעניין הגדרת עץ שאם נקרא עץ לעניין ברכה הכי נמי לעניין עורלה וכלאיים ולא חלקו בזה בין

הדינים השונים ומקור מבואר יש לכך, בסוגיה דף לו ע"א אמרינן: "דתניא צלף: ב"ש אומרים כלאיים בכרם (רש"י: קסבר מן ירק הוא) וב"ה אומרים אין כלאיים בכרם (מפני שמין אילן הם) אלו ואלו מודים שחייב בערלה, הא גופא קשיא אמרת צלף בשי"א כלאיים בכרם אלמא מן ירק הוא והדר תני אלו ואלו מודים שחייב בערלה אלמא מן אילן הוא" ותרצו שב"ש ספק בידם אם ירק אם אילן ונוהגים הכא והכא לחומרא משמע שכלאיים ועורלה הגדרה אחת להם וכן לעניין ברכות כמו שכתב הרא"ש סימן ג: "וכתב רב אלפס ז"ל וכן כתוב במקצת ספרים נוסחא מבעל הי"ג והלכתא זורק את האביונות ואוכל את הקפריסין ומדלגבי ערלה לאו פירא הוא גבי ברכה נמי לאו פירא הוא ולא מברכין עליהם ב"פ העץ אלא בורא פרי האדמה" ושם חלק עליו בעניין אחר אך לעקרון של הא בהא תליא מסכים ולכן כתב: "דכיוון שבא"י פירא הוא, לעניין ברכה נמי פירא הוא"

וכן הרא"ש הנ"ל שלמד גדר עץ לעניין ברכה מתוספתא דכלאיים שם נאמר לעניין כלאיים משמע הא בהא תליא.

וכן מצאנו ברי"ן מסכת שבת דף יב ע"א בדפי הרי"ף: "כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן פרש"י ז"ל כגון קנבוס וצמר גפן אבל ר"ת ז"ל הקשה עליו דקנבוס וצמר גפן לא יוצאין מן העץ הן אלא מיני זרעים הם כדאמרינן במנחות בפרק הקומץ זוטא (דף טו ע"ב) לא אסרה תורה אלא קנבוס ולוף אבל שאר זרעים מדרבנן הוא דאסירי וה"ג מוכח בפרק כיצד מברכין (דף מ.) דאמרינן כל היכא דאי שקלת ליה לפירא הדר אילנא ומפיק גווא בורא פרי העץ ואין צמח קנבוס וצמר גפן

(ה) פסק שו"ע ורמ"א

בסימן רג, ב' פסק הרמ"א: "דלא מיקרי עין. אלא שמוציא עליו מעצו, אבל מה שמוציא עליו משרשיו לא מקרי עין, והני כיון דכלה עיצו לגמרי בחורף והדר פרח משרשיו, מברכין עליו בפה"א (טור ומרדכי בשם תשובת הגאונים)", וכן כתב ב"י אות ג: "מסיים בה בתשובת הגאונים בלשון הזה דהכי אמר גאון תני בתוספתא (שם) כל שמוציא עליו מעיקרו עשב הוא וכל שמוציא עליו מעצו עין הוא והני מוזיי כיון דכלו עיצו לגמרי והדר פארי משרשיו מברכין עליו בורא פרי האדמה עד כאן לשונו וכתוב עוד שם דמהאי טעמא ברצנאן ושהדנג ושומשי מברכין עליהו בורא פרי האדמה עד כאן לשונו" היינו הב"י והרמ"א הלכו בשיטת הגאונים שלא בשיטת הרא"ש להחשיב עין דווקא דבר שנשאר ממנו מעט ולא כלו לגמרי ענפיו, אבל צלף ופפא ופסיפורה שנשאר בהם לאחר חורף וקרה ענפים מעט ומהם חוזר ופורח דינו כעין וכן משמע בהגהות הגר"א ריו, ג לענין ברכת עצי בשמים או עשבי בשמים שכתב בשם אבודרהם: "אמרין בירושלמי כל שתמרתו נשארת משנה לשנה מברך עצי בשמים וכל שתמרתו מתייבשת וכלה בחורף מברך עשבי בשמים" הרי שנוקט באותה הגדרה אף הירושלמי לענין ברכת הריח ומשמע שהגאונים שהביא הרא"ש נמלו הגדרתם מירושלמי זה.

(ו) הגדרת עין וירק באחרונים

האחרונים הוסיפו פרטים נוספים כדי ללבן הגדרה זו.

א - עושה פרי תוך שנתו היינו ירק.

עושה כן ועוד שהדבר ידוע שאין שום פתילה מושכת בשמנים כצמר גפן אלא ודאי אין קנבוס וצמר גפן בכלל כל היוצא מן העין" משמע שיש שיתוף בהגדרה זו לעניינים השונים וכ"כ שם בחידושי הרמב"ן והרשב"א.

אולם בירושלמי כלאיים פ"ה ה"ח נמצא: "והאמדין מן אילן ואינן כלאיים בכרם, השיפה והחיתין והגמי ושאר כל הגדלים באפר מן דשאים ואינן כלאיים בכרם והא תני רבי הושעיה אילו הן מיני דשאים הקינרם והחלמה והדמוע והאמדי תמן לברכה וכאן לכלאים אמר ר' יוסי הדא אמרה אתרוג אע"פ שאת אוי עליו בורא פרי העין את אמי על התמורו שלו בורא מיני דשאים" משמע שיש הגדרות נפרדות לברכה ולכלאיים ונראה לתרץ (כמ"ש בהמשך) שהגדרה זו היא לצמח המסופק.

(ז) שורש ההגדרה

ונראה שכולם בין גמרא דידן בין התוספתא כלאיים והגאונים והירושלמי כולם מכוונים לדבר אחד בסגנון שונה. האב לכל ההגדרות הוא הפסוק בפרשת הבריאח "עין פרי עושה פרי" נלמד בזה שיהיה גזעו עצי וקשה ויתמיד בעשיית הפרי - עושה פרי. דלא כהבננה שעושה פרי ומסיים תפקידו ולא כירקות שקלחן דק וירוק ולא עצי או שאין להם קלח כלל ועליהן יוצאים משורשם, ולכן "איתיה לגווא" - היינו שיהיה עין פרי, "והדר מפיק" - היינו עושה פרי וכן מוציא עליו מעיקרו אינו עין ואם מוציא עליו מענפיו היינו דבר עצי ונקרא עין פרי וכן אילן שיבש בסיתווא אינו עושה פרי שאינו מתמיד בכך ואינו עין פרי שלעיתים עין ולעיתים אין ואינו עין בקביעות והכל נגזר מההגדרה שנכתבה בתורה.

תוך שנה) אבל י"ל דהא דמשני בירושלמי כאן בספק כאן בודאי.

היינו דכרוב הווי ודאי ירק משום שמגדל פירי תבא אחריוזרעת הגרעין שאין באילנות כיו"ב ונראה לדינה דכל שהגרעין מגדל פירי בשנה ראשונה וגם הגזע אין מתקיים יותר משלוש שנים אין בו משום עורלה וכדברי האחרונים ז"ל. אומנם בפאפיה ובפסיפורה שגזעם מתקיים יותר משלוש שנים (מצאתי בכפר הרא"ה עצי פאפיה בני שבע שנים ועדיין קיימים ופורחים ומניבים פרי, בתבנית עץ עם גזע וענפים) בוודאי שייחשבו לעץ כי לא נכתב טעם זה בתוספתא שלפנינו ולא בירושלמי ולא בסוגיא בברכות וגם הטעם שנקט עליו עולים מגזעו ועליו עולים משורשיו גם הוא לדעת הגר"א רק במקום של ספק, אך בוודאי אילן לא קיימת הגדרה אחרת מלבד גמרא ורא"ש והגאונים הנ"ל, וכוונת החזון איש והאחרונים להכריע בספק ולא במידי דוודאי, ובהחלט שלא נעקור דין עקרוני ע"פ גירסא שמצאו שני הגאונים הנ"ל בתוספתא שלא עלה על לב חד מקמאי, וידוע שגירסאות שלא נשמרו ע"י כלל ישראל, לא חלה עליהם קבלת הציבור וצ"ע על סמכותם.

ולגבי המאוזיז-בננות פסק המחבר כיוון שכלה הענף אחרי הוצאת הפרי וצריך לשתלו מחדש, נקרא פרי האדמה למרות שחי כמה שנים כמבואר בבית יוסף.

ב-ג. כל שגזעו חלול ירק, כל שנמוך ושפל, ירק.

ההלכות קטנות סימן פג כתב על דברי רדב"ז: "ומעם חלוש הוא זה להתיר איסור תורה כפי הספק הראשון שלו ואצלי נתחדש טעם אחר להתיר דאיתא התם דגזרו על הגפנים שאינן

כתב הרדב"ז (ג, תקלא) בעניין חצילים שמחמת חום הארץ מתקיימים כמו שתי שנים וסיים: "כללא דמלתא דזה הפרי הנקרא ברינגא"ן הוא מחלוקת פוסקים והמחמיר תבא עליו ברכה וכ"ש שהוא פרי רע בתכלית מסמא את העינים והוא ארס לכל בעלי השחורה. והנראה לע"ד כתבתי. כשעליתי לא"י ראיתי כולם נהגו בו היתר משמע דפשימא להו דהוי ודאי ירק דאי הוי ספק הא קיילין ספק ערלה בא"י אסור ונתחדש לי טעם אחר שאין בכל מיני אילן שזרעין הגרעין ועושה פרי בתוך שנתו כזה הילכך ירק הוא".

ודבריו ברורים הם שרק אחרי שליבן הגדרת הגמרא ותוספתא ורא"ש והגאונים ודק בהם היטב וראה בדבר ספק גם מצד ההלכה וגם מצד המנהג לימוד זכות על המתירים מטעם שועשה פרי תוך שנתו, אך מעולם לא קבע בזה מסמרות אלא לקחתו לסניף דסניף ובפרט שאין לכך מקור בגמרא ובראשונים אלא הוא סברא שבאה לעזור בספק זה של חציל כי עליו לא יוצאים מעיקרו וגם הוא רב שנתי אבל מאידך ברור שאינו אילן.

אומנם בשו"ת קול א"יהו הביא בשם הגאון ר"ש גמיוזאן שכן שנינו בתוספתא שכל שמוציא פירות תוך שנה לזרעתו אינו נקרא אילן לענין ערלה ואינו אלא ירק וביו"ד רצא סק"א הביא תוספתא זו בזם מהר"י חב"ליו (ועיין מה שמרחיב בזה יחזה דעת ד, נב ובהערה האחרונה) ובחזו"א הביא דבריהם בשם הברכי יוסף וכתב: "ולכאורה קשה דא"כ לא מקשה בירושלמי מידי מכרוב (שהתלבטו בו אם ירק או אילן כיוון שעליו יוצאים מגזעו ולא משורשיו ולא הביאו טענה שפריו יוצא

יש מרבתינו שמענו שהיות ופרי הפאפא יוצא מגזעו אין זה דרך אילנות וכן כל מקום שנתן בעבר פרי אינו מניב אלא בחלק שמעליו וגם זה לא הוי דרך עץ ואילן.

וקשה שהרי תמרים מתמרים כמקל ופריים יוצא מגזעם וכן בשיקמים שפריים צומח על גזעם כל שנה למעלה מתנובת שנה קודמת והווי אילן ללא ספק.

(ב) כתב הברכי יוסף יו"ד רצ"ד, ד בשם מהר"ם אלשיך: שכל אילן שעושה פירות בכל שנה חולך ומשביח, כגון חציל: "שנה ראשונה הוא טוב ומתוק ובשנה שנית גורע מעט והוא מר קצת ובשנה שלישית הוא מר הרבה שאינו ראוי לאכילה אלא ע"י הדחק וזה מורה שהוא ירק: "וכ"כ מהרש"ם (א, קצ"ו) וארץ החיים (סיתרון, רצ"ד, ג), רב פעלים (ב, ל), ציץ אליעזר (ב, טו, ח) אולם החזון איש כתב לעומתם: "אין מעם זה עיקר, אלא העיקר שאינו מתקיים שנים הרבה", ואני אומר שמעמם של חז"ל מבואר ורק בספיקות כחציל ודומיו ראוי לעשות מעין סניף בעניינים הללו.

ז) מיני עשבוניים רב שנתים

פאפיה: ברב פעלים (א"ח, ב, סי' ל"ז) דן את הפאפיה כירק ממעם שנותן פירותיו תוך שנה מזריעתו ואף ממעם שהוא חלול וכן אחזו בשיפולי גלימתו היחודה דעת (ד, נב) והגר"מ אליהו בתחומין (כרך ז') שאף הוסיף שהחוקרים מגדירים אותו כצמח רב שנת עשבוני.

ומהמעמים שהזכרתי שנראה כעץ ומאריך ימים כשבע שמונה שנים ובמקום גידולו הטיבעי כגון מקסיקו נראה שחי ושוורד שנים הרבה במיפול נאות, רחוק הוא מלהשוותו

גבוהין מפה שיהיו כירק (ע"י סומח מ"ג) משום שהם שפלים ונראין כירק אי"כ כל דבר שמינו שפל וקצר יש לדנו שהווא ירק ובמעמים אלו עם הספק הראשון שלא ראיתי בו ממש שאין העץ של הבראינגאן דומה לעץ אילנות שחלול מבפנים וראיתי דעמא דבר לנחוג בהם היתר אזי אמרתי אין לחוש" וכן כתב בעניין עץ חלול הרב פעלים א"ח (ב, ל): "שיברכו על זה הפרי שקורין פאפייא בפה"א, כי פרי האדמה הוא, ואין נוהג בו דין ערלה כלל, דמלבד אותו סימן המובהק דאתמר בתוספתא ובתשובת הרדב"ז הנמצא בו, הנה עוד איכא סימנא אחריתי שזכר הלכות קמנות מסברה דנפשיה, והיינו כי העץ שלו חלול בפנים כדרכו של ירק, ומסתברא דהאי סימנא אמת הוא, דלא נמצא כזאת בכל עצי אילנות, והשי"ת יאיר עינינו באור תורתו אבי"ר".

ובשלמא נמוך ושפל מתאים לרוב הירקות מלבד המאוזניש-הבננה שמתמר לגובה כמה וכמה אמות, אבל בעניין חלול הוא תמוה שהרי שנינו בתוספתא כלאיים (ג, טו): "הקנין והחגין והורד והאמדין מין אילן ואינן כלאיים בכרם זה הכלל כל המוציא עליו מעיקרו הרי זה ירק וכל שאין מוציא עליו מעיקרו הרי זה אילן". וכן פסק הרמב"ם בכלאים (ה, יט) והרי קנין חלולין הן ובכל אופן נקראין אילן, לכן נראה שיש להתשמש בכלל זה של חלולים רק במקום ספק גדול כסניף, אבל לעניין הפאפיה שיש לו גזע ואילן גבוה הוא וחי שנים הרבה (בבית גידולו הטבעי בוודאי) ומוציא פירותיו שוב ושוב- אין להסתפק דעין הוא.

א) פרי העולה מן הגזע ולא מן הענפים מין ירק הוא.

בגדר של איתיה לגוואא וחדר מפיק שזהו כלל גדול בהגדרת צמחים.

פמל: הפמל הוא סוג של שיח בעל פרחים ממשפחת הורדיים הכולל למעלה ממאה מינים, הפירות של כל מיני הפמל טובים למאכל אדם, ומכונה ע"י הפרשנים כתותים הגדלים בסנה, הצמח מתחדש כל שנה מנצרים שגדלים מהשורש אשר חיים בשלוש שנים ומניבים פירות וכתב המרדכי בברכות רמז קלא: דאותן תותים ופריו"ש ובישונ"ש וכיוצא בהן לדעת ה"ר יוסף וראב"י שיש לברך עליהם בפח"א, אך דעת מהר"ם ור"ת לברך עליהם בפח"ע, החי אדם נקט שיש לברך עליהם בפח"ע (נא, ח), אמנם ערוה"ש (יו"ד רצד, יח) נקט סבר שאין להם צורת אילן, אולם הכרעת המשנ"ב דיש לברך עליהם בפח"ע (סימן רבי) ולחלכה יש לבדוק כל מין לגופו שאם כלה בחורף או במשך שנתיים שלוש וצומח רק משורשיו, הרי זה ירק כבננה, ואם גזעו נשאר כמה וכמה שנים הרי הוא ספק אילן וספק ערלה בארץ לחומרא ובחול"ל לקולא. וכיוון שרוב מיני הפמל הענפים שיוצאים מן השורש שורדים שנתיים שלוש ומתים, הרי הם כחציל שדינו שהוא ירק. ולמעשה בלשון המרדכי נראה שהם דנים במינים שונים של פמל שדעת הראב"י היתה במינים שאינם שורדים בחורף והמהר"ם דיבר בסוג ששורד. ועדיין צ"ע.

אננס: צמח עשבוני רב שנתי שמקור גידולו הוא אמריקה התיכונה בדומה לפאפיה, בגידולו התרבותי עוקרים את השיח מייד בהוצאת הפרי מפני שאיכות הפירות יורדת דרסמית משנה לשנה, במסגרת גידול זה אסור להפרות את פרחי האננס ההופכים לפרי מפני

לחציל ועיקרו עץ וברכתו העץ וצריך לחוש לערלתו בתוצרת הארץ, ואין לחוש בו לכילאי זרעים וכרם. וכן נוטים להחמיר **המנחת יצחק** (מ, קח) והגר"ש **אלישיב ושבת הלוי** (ו, קסה) ועוד.

קני סוכר: כבר הבאנו ע"פ כמה ראשונים להחשיב ערלה כל מה שהוא פריו של עץ, וכיוון שפריו של קנה הסוכר הוא הגזע עצמו, הרי שיש בו ערלה, כי לית מאן דפליג שהוא עץ ממש שהרי חי שנים הרבה וגובהו מגיע ל-5-7 מטרים והריבוי נעשה באמצעות יחורים אף הוא מוגדר כצמח עשבוני רב שנתי ונוהגים לשרוף את השדות מידי שלוש שנים ואז הקנים צומחים מחדש ומפיקים יותר סוכר. וכיוון שהוכחנו שברכתו של סוכר קנים בורא פרי העץ לדעת רבים וכן הביא **ברמב"ם** נראה שעיקר הוא שיש לו דין עץ. אמנם בשו"ת **הרדב"ז** (א, תקסג) תלה הדבר אם יש בקנה סוכר ערלה במחלוקת מה ברכתו ולכסוף כתב שהסוכר היוצא ממנו אין לו שם פרי לעניין ערלה אך לא הכריע נחרצות בעניין ערלתו, וכבר הבאנו את **הרשב"א** בנדה שגם שרף האילן נאסר בערלה, ואף החזו"א (שביעית, יד, סק"ז) כתב שאף דעת הרמב"ם כן ולכן העיקר שפירות א"י יש דין ערלה ושאר דיני עץ ואילן.

צלף: הצלף הוא צמח רב שנתי שממית את עצמו בחורף וחוזר ומצמיח את ענפיו מגזעו סמוך לשורשיו ודעת בית הלל שהצלף הוא עץ ודאי למרות שמדובר בשיח שפל, כיוון שחוזר וניעור מגזעו הרי הוא אילן, ענפיו שאינם עציים אל בשרניים סגולים, אינם מפריעים להגדרתו כאילן. ומכאן שאופי הצמח שענפיו דקים ובשרניים, אינם לגרועותא כיוון שעומד

הבטניות שמשתרנות עליו, לכן נוטה הדבר שגם הוא אילן לכל דבר ועניין.

גא: עין הגאת מתקיים שנים רבות, והוא ללא ספק אילן, פש גבן לברורי אם עליו יש בהם דין ערלה ומה ברכת לעיסת עליו, ונראה שלעיסת עליו שאין בהם טעם אין מברכים עליהם (ויש מברכים שהכל על עליו הרכים) ומה שאדם חפץ בחומר מעורר שיש בו, אין זו דרך אכילה ולא זקוק בברכתו, וממילא כיוון שאין זה מאכל שוב אינו נקרא עץ פרי שהרי אין בו שום צד של אכילה כגון בקנה סוכר וורדים שאוכלים חלקים הראויים לאכילה, אלא עץ סרק הוא שאינו חייב בערלה והארס שיש בו אינו נקרא פרי שאין הגאת מעיים וחיד באכילתו ממילא לא מתקיים בו וערלתם ערלתו את פרו.

מסקנה: פירות מיני העשבוניים הרב שנתיים כגון: הפאפיה והפאסילורה ("שעונית"), קנה הסוכר והאננס מסתבר שברכתן ברכתן "בורא פרי העץ", ויש בהן דין ערלה ואין בהן דיני כלאי הכרם בירקות והרי הן אילנות לכל דבר ועניין (ע"פ גמרא ברכות, ראשונים, תוספתא וירושלמי). אולם אם הפירות מיובאים מחו"ל אין לחוש לערלת חו"ל וניתן לאוכלם ללא בירור מה גיל האילנות, וכן כיום כל התרכיזים מקורם בחו"ל ואין לחשוש לנקטרים ולמיצים שיש בהם תמציות מפירות הללו. וכן אין לחוש לערלה בסוכר הבא מדרום אמריקה שמיוצר מקני סוכר. מיהו, נהגו רבים להחשיבם כירק. ומחמת הראיות הנ"ל, בענייני דאורייתא ראוי להכריע לחומרא.

שאו הפרי מתקשה ומקבל מרקם של אבני חצץ, כל אופן הגידול התרבותי אינו יעיל בהגדרת הצמח שהרי אופיו הטיבעי המקורי ובית גידולו הטיבעי הוא זה שיקבע את מין הצמח, כמובן שעל ידי הנדסה גנטית ניתן לגרום לצמחים רבים להניב פירות מוקדם ולשנות את אורך חייהם, גם הרכבה ואדמת הגידול והאקלים והזיבול הכימי משפיעים על הצמח באופן דרמטי והם הקריטריון המשני בקביעת זהות הצמח. ולמעשה צריך לחוש לו מדין עץ הן לעניין ברכות הן למצוות התלויות בארץ אך כיוון שאינו גדל בארץ, לעת עתה תשקוט הארץ.

פסיפורה (שעונית): כדין רוב הצמחים המסופקים, גם צמח זה הוא "עשבוני רב שנתי", הגדרה בוטנית כפולת משמעות: מחד עשב ומאידך רב שנתי, אך כמו שהכרענו בשאר עשבוניים רב שנתיים כקנה סוכר פאפיה ואננס ראוי להכריע אף בזה שהוא אילן ומה שאינו שורד הרבה בדרך כלל מחמת מחלות הטעם שאין מטפלים בו כראוי ואין גוזמים אותו אך אם יטפלו בו וישמרוהו מקרה, אזי חיותו של צמח זה ארוכה. ומה שנותן פרו תוך שנה וגזעו חלול כעובי מחט, אין זה לגרועותא שאין זו עיקר הגדרה, ומה שהוא צמח מטפס לא גרע מגפנים שגם הם שיח מטפס ומה שענפיו ירוקים לא גרע מצלף שענפיו אינם עציים, חוץ מגזעו.

ומחלות של קיצור ימים יש גם לאתרוג שקוצצים אותו כל 7-8 שנים מחמת המחלות

